

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران
مدرسه علمیه الزهرا (س) شهرستان شیراز
تحقیق درسی سطح ۲ (کارشناسی)

عنوان :

بررسی اسناد تاریخی فدک

استاد راهنما:

سرکار خانم رضوی

پژوهشگر:

مژگان آهنگران

لهم إلهي
إله كل شيء
إلهي رب العالمين

شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران
مدرسه علمیه الزهرا (س) شهرستان شیراز
تحقیق درسی سطح ۲ (کارشناسی)

عنوان :

بررسی اسناد تاریخی فدک

استاد راهنما:

سرکار خانم رضوی

پژوهشگر:

مژگان آهنگران

پاییز ۱۳۹۳

تَحْمِيدَهُ :

ای مسعود من مارازکانی قرار ده که برای نزدیکی و دوستیت بگزیده اش کردی و برای مودت و محبت
خالص کردندی، و برای دیدارت مشافع نمودی و به تقریرت راضیش ساختی و توجه به جالت راعطايش
کردی و خشودیت را بدیه اش نمودی و از بحران و دوریت پناهش دادی، خدا یا مارازکانی قرار ده که
عادتیان شادی وزاری به درگاه توست و روزگارشان آه و ناله است. آنان که پیشانیان در برابر عظمت بر
خاک قرار گرفته و چشمهاشان در خدمت توپیدار است و اشکشماشان از ترس تو جاری است. ماراد زمرة
سعادمندان و بهره مندان درگاه است قرار ده ای احباب کننده.

تقدیم و مشکر :

تقدیم به پیگاه مقدس قطب عالم امکان، ششم آل محمد (ص) عصارة عالم، سی، یوسف دوران، امید زهرا (س)، حضرت بنتیه الله الاعظم ججه بن الحسن العسكري (ع)

از استاد عزیز سرکار خانم رضوی و که مراد ارانه این تحقیق یاری نمودند و داین راه زحمت زیادی محمل شدند کمال مشکر و قدردانی را دارم.

مسلمانانی اعلام داشتند و صراحتاً فرمودند که اکنون چه وقت عیادت است که دیگر از مردان شما و با شما بودن متنفرم و راه بازگشت نیست؟ امتحان عجیبی دادید و چه زود باطن دل بر باطل دوخته خود را معرفی کردید. سپس نفرین بر آنان فرستادند و نشان ننگ و بی آبروئی را بر پیشانی آنان زدند، و آینده ای ظلمانی که خود و نسلهای آینده شان خون تازه و سم کشنه از آن در روح و جانشان بریزند و غلبه متجاوزین و هرج و مرج دائمی را به آنان بشارت دادند و بر حال نسلهای مسلمین افسوس خوردن.

حضرت زهراء(س) فرمود: چه چیزی شما را به این کار ودار کرده است؟

گفتند: ما به بدی خود اعتراف می‌کنیم و امیدواریم ما را ببخشی و کینه ما را از دل بیرون آوری! فرمود: اگر راست می‌گویید، درباره آنچه از شما سوال می‌کنم به من خبر دهید، چرا که من چیزی از شما سوال نمی‌کنم مگر آنکه می‌دانم شما آن را می‌دانید. اگر راست بگویید می‌دانم که شما در آمدنستان راست گویید.

گفتند: هر چه می‌خواهی سوال کن.

فرمود: شما را به خدا قسم می‌دهم، آیا از پیامبر(ص) شنیدید که فرمود فاطمه پاره تن من است، و هر کس او را اذیت کند مرا اذیت کرده؟ گفتند: آری. حضرت دست‌ها را به سوی آسمان بلند کرد و فرمود: خدایا این دو مرا اذیت کردند، من شکایت این دو را به پیشگاه تو و پیامبرت می‌نمایم. نه به خدا قسم، هرگز از شما راضی نمی‌شوم تا پدرم پیامبر را ملاقات کنم و آنچه شما انجام دادید به او خبر دهم، تا درباره شما حکم کند.

اینجا بود که ابوبکر صدای وای و ویل بلند کرد، و به شدت به جزع و فزع افتاد. عمر گفت: ای

خلیفه پیامبر! از سخن زنی جزع و فزع می‌کنی!

پس از مدتی کوتا حضرت زهراء از دنیا رفتند صدای گریه زن و مرد را به لرزه در آورد، مردم مانند روزی که پیامبر از دنیا رفته بود متحیر ماندند.

نتیجه گیری

فdk سرزمینی بسیار وسیع و آباد و سراشیبی خیبر، واقع در شمال مدینه بود که قلعه‌ای بزرگ و مستحکم، چشم‌ه سرشار، نخلستان‌های پر بار و باغ‌هایی پر شمار را شامل می‌گردد. سالکنان این سرزمین یهودیانی بودند که با اهل خیرد ارتباط داشتند. در سال هفتم هجرت حدود چهار سال قبل از رحلت پیامبر به تصرف مسلمانان درآمد. از آن‌جا که فdk تنها به دست پیامبر و امیرالمؤمنان بود بدون کوچکترین دخالی از جانب دیگران به فتح کامل درآمده بود به فرموده صریح قرآن این سرزمین به خداوند رسول خدا و اقربای او و نیز به یتیمان، مسکینان و در راه ماندگان تعلق گرفت.

اندکی پس از فتح فdk، پیامبر از جانب خداوند مأموریت یافت، تا حق اقربای خویش را با ایشان پپردازد. «و دعات ذالقریبی حقه» در پی نزول این آیه پیامبر از جبرئیل پرسید منظور از ذی القریبی چه کسانی می‌باشد. حق ایشان چیست؟

جبرئیل از جانب خداوند عرضه داشت: فdk را به فاطمه عطا کن پیامبر بلافصله مالکیت فdk را برای حضرت زهرا به عنوان اعطایی پیامبر تنظیم نمود. آن‌گاه پیامبر (ص) علی و ام الیمن را بر این امر شاهد گرفت و پس از شهادت دهی ام ایمن در شأن او فرمود: «ام ایمن زنی از زنان اهل بہشت است».

در همان جا اولین درآمد فdk را به عنوان اهدایی فاطمه بین مردم تقسیم نمودند. به این صورت مالکیت فاطمه بر فdk به رسمیت بخشیدند.

پس از چهار سال مالکیت حضرت زهرا بر فdk و بعد از رحلت رسول گرامی اسلام خلافت ابوبکر فdk را غصب کرد و جزء اموال عمومی درآمدی برای دولت گردید.

در مقابله با این غصب حضرت زهرا و امام علی ساکت ننشستند و اقداماتی انجام دادند از جمله

مهمنترین اقدامات:

از اقدامات امیرالمؤمنین پاسخ به ابوبکر و عمر در مورد فدک. احتجاج مفصل حضرت بالوبکر و عمر در مسجد و نامه امیرالمؤمنین به ابوبکر درباره غصب فدک نام برد.

حضرت زهرا هم با ارائه سندی در مورد فدک به ابوبکر احتجاج مفصل ایشان در مجلس خاص ابوبکر و عمر از حق خوددفاع کردند حضرت فاطمه (س) و اهل بیتش بر در خانه مهاجر و انصار یاری طلبیدند اما هیچ یک از آن ها حاضر به یاری اهل بیت نبودند. احتجاج خصوصی حضرت زهرا با ابوبکر نیز از جمله اقدامات ایشان بود. و بالاخره خطبه مفصل و گرانقدر آن حضرت در مجلس در جمع انصار و مهاجرین در حضور ابوبکر و عمر و عثمان که حقیقت را برای پیروان آشکار ساخت و حجت را بر مردم تمام کردند. و حرمت اموال غصبی را بیان نمودند و در آخر آن حضرت به غاصبین فدک نفرین کردند و عذاب الهی را برای آن ها آرزو نمودند.

حضرت زهرا(س) آنچه حاضر به گفتنش نبود بر زبان خود جاری کردند و همه مردم حقایق را فهمیدند و همانگونه ثبت شد تا آیندگان هم بدانند و حق زهرا(س) و حق کشی دشمن بر جهانیان معلوم باشد.

منابع و مأخذ

*قرآن کریم

*نهج البلاغه

منابع فارسی

- ۱-امینی، ابراهیم، فاطمه زهرا بانوی نمونه اسلام، تهران:شفق، ۱۳۶۹.
- ۲-انصاری، محمد باقر، گزارش لحظه به لحظه از ماجراهای فدک، قم: دلیل ما، ۱۳۸۷.
- ۳-انصاری محمد باقر و سید حسین رجائی، بررسی تاریخی و اعتقادی اسرار فدک، تهران، الهادی، ۱۳۷۸.
- ۴-بابازده، علی اکبر، سیره فاطمه زهرا ، قم:محدث، ۱۳۸۰.
- ۵-جعفریان، رسول، آثار اسلامی مکه و مدینه، بی جا: بی نا، بی تا.
- ۶-حسینی دشتی، مصطفی، معارف و معارفی، معارف و معارفی، تهران:موسسه آرایه، ۱۳۸۵.
- ۷-دشتی، سید مصطفی، دایره المعارف جامع اسلامی، تهران: موسسه فرهنگی آرایه، بی تا.
- ۸-عمید، حسن ، فرهنگنامه عمید، تهران:امیرکبیر، ۱۳۸۲.
- ۹-مرکز فرهنگ و معارف قرآن دایره المعارف قرآن کریم، قم:بوستان کتاب، ۱۳۸۶.
- ۱۰-معلوم، لویس، المنجد، ترجمه محمد بندریگی، تهران: بی نا، ۱۳۸۶.
- ۱۱-واحدی، محمد، فدک ذوالفقار فاطمه، قم:مسجد جمکران، ۱۳۸۶.

منابع عربی

- ۱۱-بن ابی الحدید، ابوحامد، شرح نهج البلاغه، بیروت: دارالحیاء التراث العربي، ۱۳۸۵.

- ١٢-ابن منظور، محمد بن مكرم، **لسان العرب**، بيروت: دارالحياء التراث العربي، بي تا.
- ١٣-بندرريگى، محمد، **منجدالطلاب**، بي جا: انتشارات اسلامي، ١٣٨٩.
- ١٤-جوهري، اسماعيل، **تاج اللغة و صحاح العربية**، بيروت: دارالعلم، ١٣٧٦.
- ١٥-زبيدي، محمد مرتضى ،**تاج العروس من جواهر القاموس**، بيروت: مكتبه الحياه، بي تا.
- ١٦-طريحي، فخرالدين، **مجمع البحرين**، تهران:مرتضوى، ١٣٧٥.
- ١٧-فراهيدى، خليل بن احمد، **كتاب العين**، تهران:هجرت، ١٤٠٩.
- ١٨-فيروزآبادى، محمد بن يعقوب، ، **تهذيب اللغة**، بيروت: دارالكتب العلميه، ١٤١٥ق.
- ١٩-————— **المحيط**، بيروت: دارالكتب العلميه، ١٤١٥ق.
- ٢٠-————— **جمهره اللغة**، بيروت: دارالكتب العلميه، ١٤١٥ق.